

SUKUTUTKIJAN KOKEMUKSIA

Sukututkimusharrasteeni alkoi oikeastaan varsin varhain. Alle 10-vuotiaana kyselin vanhemmiltani tiedot isovanhemmistani ja merkitsin ne Koululaisen Muistikirjassa olevaan pieneen esipolvi-aulaan. Sitten minulla oli onnea siinä, että molemmat isovanhempani olivat kirjoittaneet muistelmiaan. Sain lukea ne jo oppikouluikäisenä. Niissä he kertoivat myös vanhemmistaan, ja isovanhemmistaankin sen vähän minkä tiesivät.

Olen pohjaltani varsin utelias. Nuo muistelmat herättivät tietenkin kysymyksen, sen sukututkijan tavallisen kysymyksen: Entäs sitten, kenen lapsia isovanhempieni isovanhemmat olivat? Kouluvuosina ei ollut aikaa vastausten etsimiseen, ja niinpä heti päästyäni ylioppilaaksi käytin hyväksi akateemista vapautta ja aloin vierailla ahkerasti Valtionarkistossa, niin ahkerasti, että tuli siinä laiminlyödyksi opintojakin.

Siihen aikaan, vuonna 1930, ei ollut mikrofilmejä, ja vain pieni osa seurakuntien historiakirjoista oli kopioitu. Minulla oli kuitenkin onnea. Ensinnäkin isänäitini suku oli Bergholmin Sukukirjassa, ja kun hänen molemmat isoisänsä olivat olleet pappeja ja papinpoikia, paimenmuistoista ja Sukukirjan eri suvuista löytyi minulle melkoinen määrä lisää esivanhempia. Muistakin kirjoista oli apua.

Myöhemmin kylläkin sitten kävi selvälle se tosiasia, että kirjoihin mahtuu virheitä. Niinpä Sukukirjankin kohdalla oli usean kerran niin, että miehelle oli merkitty vain yksi vaimo, vaikka näitä on ollut kaksi tai kolmekin. Siinä vaiheessa siis se ainoa vaimo oli mainittu miehensä kaikkien lasten äidiksi, ja niin hän pääsi myös mi-

nun esiäidiksi. Eräs näistä oli hienoa sukua, paljon aatelisiakin esivanhempia hän toi minulle. Sitten aikanaan jatkotutkimuksissa ne muut vaimot tulivat tietooni ja muutama esiäiti minulta vaihtui. Ja arvaatte loput: Aateliset esivanhemmat menivät sen tiensä nekin. Eihän vahinko suuri ollut, ja osaksi se on korvautunutkin: Kauempaa menneisyydestä on minulle löytynyt muutamia uusia aatelisia esi-äitejä.

Näistä kirjojen esivanhemmistani minä sitten tein esipolvi-aulani, joita myöhemmin olen voinut täydentää kirkonkirjojen avulla. Kovin arvokkaitahan ne silloin olivat mielestäni. Myöhemmin olen ne lähes unohtanut pöytälaatikkooni. Kun yksin opiskellen - sukututkimuskurssejahan ei siihen aikaan pidetty - saatu vaatimaton kokemus on vaihtunut pitkäaikaiseksi kaikenlaisten moniupolisten lähteiden penkomiseksi ja johtanut siten monien vieraiden sukujen vaiheiden selvittämiseen, ovat ne omat esivanhemmat jääneet sivuasiaksi sukututkimusalan moninaisten ongelmien rinnalla. Kuitenkin, kun on selaillut erilaisia lähteitä, sieltä on toki tullut vastaan omiakin esivanhempia ja heistä uusia tietoja, jopa lisää esipolvia. Nämä olen tietysti kerännyt tarkasti talteen.

Joku on sanonut, että 99% sukututkijoista on kiinnostunut vain omista esivanhemmistaan. En pidä noin huonoa tilannetta uskottavana. Kyllä ihmisiä kiinnostaa ainakin kuulla sukututkijan muistakin tuloksista. Mutta epäilemättä melko pieni on se sukututkijaryhmä, joka käyttää aikaansa muiden kuin omien sukujuurien tutkimiseen. Tämän vuoksi sanoisin erittäin painokkaasti omana kokemukseni: Kannattaa käyttää aikaa muidenkin sukujen selvittämiseen, pal-

veluksen tekemiseen ystävilleen ja naapureilleen. Mikäli on kyse maalaissuvusta, kannattaisi tosiaankin pyrkiä selvittämään samassa kylässä ja lähikylissäkin asuneita muita sukuja, jopa laajemmalti koko pitäjän asukkaita. Maaseudullahan avioiduttiin varsin runsaasti melko lyhyellä etäisyydellä asuvien kanssa. Vähän kauempaa menneisyydestä siis löytyy naapurien ja tuttavien kanssa yhteisiä sukujuuria. Jos on jo aiemmin kerännyt tietoja myös heidän esipolvistaan, on vain hauskaa, kun voi yhdistää uudet ja vanhat tiedot toisiinsa.

Tässä tulen tärkeään kokemukseeni. Auttaessani muiden sukujen selvittämisessä olen usein, siis usein, törmännyt henkilöihin, joiden vaiheet ovat jääneet aikaisemmin minulta selvittämättä. Olen jopa saattanut käyttää paljon aikaa heidän etsimiseensä. Sitten sellainen etsitty yhtäkkiä näkyy lähteessä, joka aivan muussa tutkimustehtävässä on osunut käsiini. Se on hauska kokemus, voin vakuuttaa. Saatan jopa huudahtaa: "Siinähan sinä olet". Siksi suosittelen palvelualttiutta sukututkimukseen. Eikä vain yhden pitäjän ja naapuripaikkakuntien osalta. Muilta puolilta maata saattaa tuo etsitty löytyä. Ja joka tapauksessa, mitä enemmän ja laajemmalti on sukututkimuksia tehnyt, sitä enemmän kertyy taitoa ja hyvää kykyä havaita tärkeitä seikkoja.

Alussa mainitsin, että vuonna 1930 ei ollut vielä historiankirjakopioita Valtionarkistossa. Minulla oli siinäkin onnea. Pohjanmaalta oli jo jonkin verran kopioita, muun muassa Kokkolasta. Asia oli niin, että isoisäni oli kirjoittaessaan muistelmiaan tietoinen vain isoisästään Jakob Åkermanista. Tämän isästä hänellä oli jo virheellinen tieto. Tuon kapteeniksi ylenneen sotilas Jakobin oli merkitty syntyneen Pohjanmaalla. Juuri Kokkolasta löytyi kaupunginvälskäri Daniel Å., jolle oli syntynyt Jakob-niminen poika. Syntymäaika tosin poikkesi muutamalla päivällä aikaisemmin tunnetusta. Jatkotutkimukset kohdistettiin tuohon 1728 syntyneeksi merkittyyn Danieliin, mutta tämän syntyperä ei selvinnyt. Mustasaresta sitten löytyi 1727 syntynyt Daniel Å. Ikäero oli niin pieni, että uskalsimme toivoa onnistuneemme etsinnässä. Mutta löytäjän ilo muuttui pian

pettymykseksi, sillä tuo Daniel oli kuollut aivan pienenä. Onkin niin, että kirkonkirjoissa, niin luotettavia kuin ne sentään ovat - muutenhan ei sukututkimuksesta tulisi mitään - niissäkin on virheitä. Joskus aikamäärien erossa on kyse virheestä, useammin on kyse eri henkilöistä. Aina pitää koettaa tiedot tarkistaa!

Minulle kävi sitten niin, että opiskelussa järki voitti eli elämä pakotti luopumaan harrasteesta. Se jäi 25 vuodeksi. Sitten alkoi työelämässä jo helppompi vaihe. Oli mahdollista silloin tällöin käydä taas arkistossa, ja tuo isän suvun ongelma, Danielin syntyperä, alkoi polttaa mieltä. Oli niin, että toinen sukumme jäsen oli jo kerännyt lisätietoa hänestä, onnistumatta kuitenkaan juurien selvittämisessä. Epäilimme sitäkin, että Daniel oli tullut Suomeen Pohjanlahden takaa, sillä hän oli Turusta muuttanut Kokkolaan, mutta syntymätietoja ei ollut löytynyt sieltäkään. Ruotsalaisesta sukukirjallisuudesta ei kuitenkaan löytynyt häntä.

Viimein lähes epätoivoisena ryhdyin tutkimaan ruotsalaisia paimenmuistoja, vaikka mitään viitteitä ei suvussa ollut taipumuksista pappisalalle. Mutta niin vain kävi, että sieltä löytyi. Kävi vielä niin, että Skaran hiippakunnasta oli kaksi paimen muistoa, ja katsoin vain myöhempää, olettaen sen täydellisemmäksi. Kun siinä ei Danielia näkynyt, menin eteenpäin seuraavaan hiippakuntaan. Sitten alkoi mieltä vaihata tosiasia: Mitään ei saa sivuuttaa huolimattomasti. Katsoin sen vanhemman paimenmuiston läpi, ja siellä hän oli. Uusi paimenmuisto olikin jatkoa edelliselle, se ei enään käsittänyt 1700-lukuakaan. Tämän jälkeen tutkimukset kohdistuivat Ruotsiin. Käytin sikäläisiä sukututkijoita apuna, halvemmaksi se tuli kuin omat matkat olisivat tulleet, vaikka maksoikin. Sukumme osallistui kyllä kuluihin mielihyvin. Sukumme juuria selvisi kolme polvea taaksepäin, vuoteen 1648 asti, jolloin noin 1625 syntyneet kantavanhemmat oli vihitty.

Tiedättekö mitä lopulta selvisi. Vielä 25 vuotta sukujuurien selviämisen jälkeen sain Ruotsista kirjeen. Se sisälsi erään yli 50 vuotta aikaisemmin kuolleen miehen pöytälaatikossa olleita papereita, jotka hänen tyttärensä lähetti. Niissä olivat sukumme juurista

lähes kaikki ne tiedot, jotka olin ruotsalaisten sukututkijain avulla kerännyt. Tutkimuksissa olinkin sitten jo niin pitkällä, että eräät virheet hänen tutkimuksessaan eivät haitanneet. Mutta kokonaiskuva suvusta oli hänellä jo ollut oikea jo ennen kuin minä täällä Suomessa aloitin sukujuurteni etsimisen.

Aikanaan käännätin ruotsiksi selostuksen ruotsalaisten juurien tutkimustuloksistani ja lähetin sen Ruotsiin sikäläiselle sukututkimusseuralle. Hiljainen toiveeni oli, että siitä julkaistaisiin ainakin osa heidän aikakauskirjassa. He kiittivät lähetyksestä, mutta muuta ei tapahtunut. syy siihen on kyllä selvä. Ruotsinpuoleiset tuloksetni perustuivat etupäässä kirjallisuudesta saatuaan tietoon eivätkä siten olleet tieteellisesti arvokkaita.

Nuo ruotsinmaalaiset juureni muuttivat asenteitani oleellisesti. Olin nuorena ollut kiihkeästi "aitosuomalainen". Nyt oli todettava asiain uusi arvojärjestys. Oli myönnettävä eri sukujuurien tasa-arvoisuus: ei ollut kielteistä, että oli muitakin kuin suomalaisia juuria. Oikeastaan olinkin muista esipolvihaaroistani jo löytänyt jopa saksalaista perua. Jotenkin vain olin uskonut, että tärkeimmät, isän ja äidin suorat mieskantaiset sukujuuret olisivat suomenkielisiä. - Lopulta kävi jopa niin, että äidinpuoleinen naislinja, äidinäidinäidin-linja, myös vei Ruotsiin. Viimein on todettava, että vaimonikin isän suku on lännestä, Hälsingborgista lähtenyt, siis itse asiassa tanskalaista sukutaustaa. Niin että täällä Suomessa vaimoni ja minä olisimme melkein kuin muukalaisia vieraalla maalla, ellei sentään olisi monia suomalaisakin sukujuuria, muun massa vaimoni ja siis poikieni äidinäidinäidintaustaa, joka on Kuopion torpparien tyttäristä lähtenyt.

Tosiasiat on siis otettava huomioon, ja eräs niistä on maamme ruotsinkielinen lähdeaineisto. Siinä kiusana on, että ruotsinkielien opetus meillä on pakosta liian niukka. Muuten ei voisi olla, mutta selvästi on kielitilanteestamme kohtuutonta vaivaa sille suurelle osalle suomenkielisiä sukututkijoita, jotka ovat käyneet vain kansakoulun ja joiden nyt pitäisi selvittää ruotsinkie-

lisestä lähdeaineistosta. Asiasta olen kirjoittanut Genoksessa.

Isän suvun ohella olin selviteltyt muitakin sukujuuria. Vaimoni suvusta olin julkaissut Genoksessa parikin tiedonantoa. Äitini suvusta tein ensimmäisen artikkelini, joka tuli julki Genoksessa 1963. En ollut vielä tuolloinkaan perehtynyt alkuperäisaineistoon paljoa, joten jouduin turvautumaan vieraaseen apuun melkoisesti. Ongelmia oli varsinaisesti kaksi. Hartolan, mistä äitini isovanhemmat olivat syntyisin, kirkonkirjat ovat surkeat. Lukemattomat väärät syntymäajat rippikirjoissa olivat tottumattomalle riesana. Hartolan ruus-tinna ystävällisesti selvitti minulle pahimmat karikot ja teki pitkät sukuselvitykset. Niiden avulla pääsin 1700-luvun alkupuolelle. Sitten päädyttiin kotivävyyn, jonka syntyperä ei selvinnyt kirkonkirjoista. Häntä ei löytynyt ennen avioliittoon menoaan mistään Hartolan kylästä.

Ainoaksi keinoksi jäi yrittää etsiä häntä tuomiokirjoista. En vain vielä osannut vanhoja käsialoja tarpeeksi. Äitini suku rahoitti vieraan avun. Melkoinen joukko muistiinpanoja seudun tuomiokirjoista tuli sitten käsiini, ja niistä löytyi oikeustapaus, jossa tuolta kotivävyiltä hänen veljenpoikansa vaati velkaa, jota kotivävy oli pitänyt perintöosuutenaan. Sillä tavoin päästiin Joutsan Huttulan taloon ja sen vanhimpiin isäntiin asti, Vilppu Jaakonpoikaan vuodelta 1539 ja isän nimen avulla tietenkin myös Jaakkoon, joka itse ei näy missään lähteissä. Suomen Asutuksen Yleisluettelo osoitti tällä tavoin merkityksensä.

Nämä eivät toki olleet ainoat ongelmat äitini suvussa. Tärkeä, yhä ratkaisematon seikka on äidinisäni aviottomana syntyneen äidin isä. Kävi ilmeiseksi, että isän nimi oli tietoisesti haluttu salata. Kastekirjaan oli merkitty vain tyttären nimi, ei edes hänen äitinsä nimeä, puhumattakaan isän nimestä. Voi vain arvela, että joku korkea herrana on esimerkiksi metsästysretkellä käynyt "vieraisilla" äidin aitassa vuonna 1818. Noin lähellä nykyaikaa on siis ensimmäinen aukko esipolvitauluisani.

Eräs merkittävä kokemus, vaikka ei ainoa laatuaan, oli tuo äidinisäni äidin avioton syntyperä. Muutenkin aviot-

tomia esivanhempia minulla on. Isäni suvun alku taas oli sellainen, että vanhinta tunnettua avioparia sakotettiin vihkimisen yhteydessä "för otidig sängelag", liian aikaisesta yhdessä nukkumisesta. - Opetus on se, että ilman noita tapahtumia ei minua olisi olemassa. Tämä merkitsee sitä, että vaikka moraalisista vaatimuksista on pidettävä kiinni, elämän tosiasiat eivät ole niitä noudattaneet.

Jokainen sukututkija pyrkii toki ensimmäiseksi selvittämään omat sukujuurensa. Osan tiedoistaan hän kerää itse, osan saa muilta tutkijoilta. Minun kohdallani tällaiset asiat ovat jakautuneet varsin tasaisesti kahtia. Omalta osaltani olen itse selvittänyt isänisäni ja äidinisäni juuret, kun taas isänäitini ja äidinaitini juuret olen saanut valmiina, tosin niidenkin kohdalla lisäselvitystä löytäen. Vaimoni osalta taas on käynyt niin, että hänen isänisänsä ja äidinisänsä juuret ovat olleet lähes valmiina selvillä, mutta hänen isänäitinsä ja äidinaitinsä juuret olen minä löytänyt. - Tässä jos missään on oppinut, että sukututkijain yhteistyö on hyödyllistä, eikä koskaan pitäisi panna kynttilää vakan alle, kun jotakin on keksinyt.

Tietenkin olen vuosien mittaan selvittellyt kuitenkin esipolvieni haaroja kuin suoria mies- ja naiskantaisia linjoja. Niistä olen Genoksessa julkaissut selostuksia, joihin kannattaa tutustua, ei sen vuoksi, että ne koskisivat lukijain sukujuuria, vaan siksi, että uskoin niiden opettavan erilaisia keinoja päästä taaksepäin muutoinkin kuin kirkonkirjojen avulla.

Falck-suvun kohdalla esimerkiksi saatoin osoittaa, miten virka- ja eläkehakemusten avulla voidaan päästä selville suvun alkuperästä. Sukutarinan mukaan suku oli kotoisin Uplannin maakunnasta Ruotsista. Kun suvun vanhimmat jäsenet kuitenkin olivat asuneet Itä-Suomessa, missä on runsaastikin ollut tuota sotilasnimeä kantaneita henkilöitä, kokeneet sukututkijat olivat varmoja, että tämänkin suvun juuret olivat idässä. Sukutarinat ovat usein pahasti virheellisiä, mutta tämän suvun kohdalla tieto piti paikkansa.

Ståhlberg-suvun kohdalla taas kävi niin, että Turun koulun teinien stipendiuettelot paljastivat suvun tähän as-

ti tunnetun kantaisän isän etunimen, ja avoimeksi jäi vielä tämän asuinpaikka. Viitteitä tästäkin on nyttemmin löytynyt sen verran, että hänen on kerrottu puhuneen hämäläistä murretta.

Esipolviani selvitellessä joudui toteamaan esipolvitaulujen hankaluuden: miten vähän niihin mahtuu tietoja. Pelkät nimi-, ammatti- ja aikatiedot eivät vielä paljoa kuvaa esivanhempia ihmisiä. Olisi saatava esipolvitauluun samanlaista kertovaa tietoa kuin jälkipolvitauluissa on. Tätä tarkoittavan ehdotuksen julkaisin Genoksessa vuonna 1965. Se ei ole saanut paljon noudattajia, mutta muutamat sitä kokeilleet ovat kertoneet tyytyväisyytensä siihen.

Itse tein sen mukaan poikieni esipolvitaulun, joka kuitenkin on jäänyt keskeneräiseksi. Kävi niin, että laajemmat tehtävät näkyvät odottaneen minua sukututkimuskentällä. Omat ja vaimoni esivanhemmat ovat, kuten jo kerroin, jääneet vähemmälle huomiolle.

Totta kai jo esipolvien etsimisessä jouduin tekemisiin myös esivanhempien muiden jälkeläisten kanssa. Näidenkin vaiheiden ja muiden juurien selvittämisessä löytyi sitten mielenkiintoisia tutkimusongelmia, jotka kiinnostivat minun uteliaisuuttani siinä kuin omat juuret. Myös näistä tuloksistani olen Genoksessa kertonut.

Jatkaessani 1950-luvun loppupuolella sukuharrastetta oli lähdetilanne jo aivan toinen kuin ennen sotia. Historikirjakopiot olivat valmiit, mikrofilmejäkin oli jo runsaasti tutkijakopioina. Tein sukukirjamme ja osallistui äidinaitini suvun selvittämiseen. Sitten tuli ratkaiseva käänne. Vaimoni pikkuserkku, iäkäs lääkäri, oli kerännyt ison aineiston Relander-suvustaa, mutta ei enään kyennyt viemään sukukirjansa käsikirjoitusta sellaiseen asuun, että se olisi voitu julkaista Sukututkimusseuran toimesta. Kun hän oli perheellemme läheinen, tarjouduin auttamaan häntä. Siitä tuli vuosien urakka, sillä suvun juurissa päästiin melkoisesti taaksepäin ja sitten myös sivullepäin. Hirvensalmen pitäjässä suvun miehet olivat olleet lukkareina pitkälti toistasataa vuotta yhtäjaksoisesti, mutta kirkonkirjat olivat palaneet viimeisen lukkarin toimiaikana. Jouduin selvittämään sukua henkikirjojen ja tuomiokirjojen avulla, niin kuin olen Genoksessa

selostanut. Tämä olikin minulle itseleni melkoinen kurssinkäyminen.

Tuon sukukirjan tekemisen aikana sattui siten, että toisen presidenttisuvun, Kekkonen eräs vaatimaton vävy tuli Valtionarkistoon kyselemään, olisiko hänen vaimonsa presidentille sukua. Aivan sattumalta olin juuri paikalla, ja lupasin auttaa miestä. Siinä hiukan ajan onnistuin. Silloin tuli mieleeni, että tässä olisi toinen, todellinen maalais-suku, jonka selvittäminen saattaisi edistää paljon laiminlyötyä itäsuomalaisten maalaissukujen tutkimusta. Siitä sitten johduin yhä jatkuvaan tutkimustyöhön, jonka tuloksia nykyään ajan tietokoneelle. Se työ vei minut monenlaisten lähteiden äärelle, joita kaikkia en edes voi täysin käydä läpi. Mutta se on antanut minulle melkoisen asiantuntemuksen Itä-Suomen sukututkimuksessa.

Kekkonen suku on levinnyt varsin laajalle maassamme. Mahdollista on, että pääosa heistä on samaa sukujuurta, mutta varmaa on, että on myös niitä, jotka ovat muunnimista sukua. Muhoksella, Laitasaaren kylässä oleva Kekkonen talo on antanut nimensä muillekin siellä asuneille kuin oikeille Kekkosille, länsisuomalaisen nimikäytännön mukaisesti.

Kiinnostavinta tietenkä on, että presidentin suku nousee lähteissä näkyville nykyisen Suomenjoen pohjoisosissa 1600-luvun lopulla. Siitä taaksepäin ei ole voitu päästä Savon tuomiokirjojen tuhoutumisen johdosta. Se on eräs itäsuomalaisten sukujen tutkijan karvaimin kokemia puutoksia. Todennäköistä tosin on, että suku on tullut Suomenjoelle Joroisista tai Mikkelin-Kangasniemen suunnalta, missä sukua näkyy jo vanhimmassa säilyneessä verkirjassa vuodelta 1541.

Siitä, mistä suku on Savoön tullut, vallitsee tieteen piirissä yksimielinen vakaumus: Sieltä mistä muutkin savolaiset, kaakosta Karjalan Kannaksen kautta. Olen toistaiseksi kovin yksinäinen epäillessäni tätä käsitystä. Tosiasia on kuitenkin, että Savoön on muuttanut väkeä myös lännestä, nimenomaan Savon länsiosiin. On niin, että Kekko-nimeä löytyy Hämeestä, jopa ilmeisesti keskiaikaisena paikannimenä. Sen sijaan Kannaksella on tuskin lainkaan sellaisia nimiä jotka viittaisivat tuohon sukuun.

Huvittava sattuma on, että kun presidenttimme äiti oli Pylvänäisiä, jo 1500-luvulla näiden sukujen talot olivat Kangasniemellä melko lähellä toisiaan, ja että Hämeestä on myös löydetty muuan lautamies nimeltään Pylväjä, mikä viittaa myös Pylvänäisten hämäläiseen alkuperään. Todisteeksi nämä seikat eivät vielä riitä, ja tuskin varmoja todisteita koskaan löydetään Hämeen tai Kannaksenkaan suunnan puolesta.

Kokemukseni on, että kannattaa usein lukea toisten tutkimustuloksia. Niistä oppii, ja mikä parasta, niistä saattaa löytää jotakin täydennystä omiin tutkimuksiinsa. On nimittäin näin: Kun luit tuon toisen tutkijan kirjoituksen, et ehkä ollut omissa tutkimuksissasi niin pitkällä, että olisit tiennyt tuossa kirjoituksessa olevien tietojen koskevan myös sinun sukuasi. Siksi siinä olevat nimet eivät jääneet mieleesi. Uudelleen lukiessasi nuo nimet ovatkin sinulle tuttuja, ja huomaat kirjoituksen sisältävän uutta tietoa. - Tai jos ei näin käy, tuo toisen tutkijan kirjoitus saattaa antaa uutta tietoa lähteistä, jotka soveltuvat sinunkin tutkimuksiisi. Se voi antaa myös vihjeen uuteen tutkimusmetodiin, opit uuden keinon tai menetelmän päästä tutkimuksessa eteenpäin, uusiin löytöihin.

Rohkenen tässä viitata vielä eräisiin omiin kirjoituksiini Genoksessa. Niistä olen edellä maininnut jo joitakin uusin keinoin saavutettuja tuloksia. Kirjoituksia, jotka ovat tuoneet vastoin aikaisempaa käsitystäni olevia tuloksia, ovat "Tietämisen tuskaa nimistä" 1980 ja "Lähteet kertovat - ja vaikenevat" 1985. Edellisessä osoitin, että Tietäväisen suku ei ole entisiä Kietäväisiä, vaan kyseessä näyttääkin olevan sama suku, jonka nimen kirjoitusasuun on ruotsinkieli vaikuttanut. Jälkimmäisessä taas käsittelen Kiljanderin suvun polveutumista Puumalan Kiljusista. Aiempi tutkimus ei ollut löytänyt yhtään Antti Kiljusta, joka olisi sopinut Martti Anderssinpoika Kiljanderin isäksi. Minä löysin kolme Anttia, ja vaikeutena oli nyt puolestaan osoittaa, kuka heistä saattoi olla se oikea Antti.

Lopuksi: Erittäin vahva kokemus minulla on siitä, että omia muistiinpanoja kannattaa selailta uudelleen

Jatkuu sivulla 36

Jatkuu sivulta 7

ja vielä verrata niitä asianomaisiin lähteisiin. Lähteissä voi olla sellaista, minkä merkitystä ei muistiinpanoa tehdessään vielä oivaltanut, ja omista muistiinpanoista on saattanut jäädä jotakin merkitsemättä tekeillä olevaan sukuselvitykseen. Kertaus on opintojen äiti!